כחוטים נ"ק

סג א מיי' פ"ב מהל' בכורות הל' ס טוש"ע י"ד סימן שמו סעיף ג :

סד ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג :

וי"ל דכל ספיקא דא"א להתברר כמו בכרת ומעשר דפעמים שהוא כך ולפעמים שהוא בענין אחר שייך למעוטי מקרא שפיר מטעם שהם ספק וטומטום נמי כו' נ"ק ועי' תוס' חולין כ"ב: ד"ה אילטריך

נ"א וקאמר

נ"א למעוטי מטעם שהוא משונה ואם הוא כו' נ"ק

תורה אור

בעי רבא מאי טעמא דרבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה אנדרוגינוס בכור הוא ומומו עמו או דילמא ספוקי מספקא ליה ואם תימצא לומר קאמר אם תימצא לומר בכור הוא הרי מומו עמו למאי נפקא מינה למילקא עליה משום גיזה ועבודה אי נמי למיתבה לכהן ת"ש ר' אילעאי אומר משום ר' ישמעאל [א]אנדרוגינוס בכור הוא ומומו עמו ש"מ מיפשט פשיטא ליה ודילמא אם תימצא לומר קאמר ת"ש °זכר ולא נקבה כשהוא אומר למטה זכר שאין ת"ל א] מה ת"ל להוציא טומטום ואנדרוגינוס מני אילימא ת"ק ספיקא הוא ואתי קרא למעוטי ספיקא אלא רבנן בתראי מחד קרא ב]נפקי דהא גבי בכור חד זכר הוא דכתיב ג]וקא מעטי כולהו מינייהו אלא פשיטא ר' ישמעאל ד] ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה היינו דאיצטריך קרא למעוטי אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור ה] תרתי קראי כתיב הזכר והזכרים: וחכ"א אינו בכור כו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [ב]אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

ויקרא א

או דילמא ספוקי מספקא ליה. אם זכר הוא אם נקבה הוא והאי דקאמר מומו עמו אם תימלא לומר קאמר אם תימלא לומר ו] ספק בכור הרי מומו עמו: **למילקא עליה כו'**. אי אמרת בכור הוא לקי דבכור בעל מום נמי אסור בגיזה ועבודה ואם ספק הוא מספיקא לא מלקינן ליה: **אי נמי למיתביה לכהן**. אם בכור הוא נותנו לכהן ואוכלו במום זה ואם ספק הוא אוכלו ישראל במום זה כדין ספק בכור האוכל במומו לבעלים דהמוליא מחבירו עליו הראיה: (א) **דילמא אם תימלא לומר קאמר**. כלומר אם בכור הוא הרי מומו עמו: **ת"ג בתורת כהנים זכר ולא נקבה**. זכר כתיב גבי עולת בקר זכר תמים יקריבנו ומשמע ולא נקבה: **כשהוא אומר זכר למטה**. בעולת לאן: **שאין ת"ל**. דלא לריך לגופיה למעוטי נקבה דהא אימעיטא לה: **להוליא טומטום ואנדרוגינוס**. הוא דאתא: **מני**. האי דאימעיט טומטום ואנדרוגינוס מזכר בתרא: **אילימא ת"ק**. דמתניתין הא טומטום ואנדרוגינוס ספק הוא: **ואילטריכא קרא למעוטי ספיקא**. בתמיה הא ליכא ספק קמי שמיא אלא ודאי משום דבריה בפני עלמו הוא ז] קממעיט ליה ודלא כת"ק: **אלא רבנן בתראי**. דמתניתין דפשיטא להו דבריה הוא ח] וקאמרי אינו בכור אלא נגזז ונעבד: תיפוק ליה טומטום ואנדרוגינוס ונקבה מחד זכר דהא גבי בכור לא כתיב אלא חד זכר וקממעט ט] מיניה כולהו טומטום ואנדרוגינוס מחד זכר: **אלא פשיטא כדר' ישמעאל**. מוקמינן לה וכדבעי' לפרושי דהא כהנך רבנן לא מלינן *לאוקמא ופשיטא ליה דזכר הוא י]: **היינו דאילטריך למעוטי**. דאע"ג דזכר הוא לא קדוש שום קדושה אם אקדשיה לשום עולה ואפילו בגיזה ועבודה שרי ומזכר קמא לא נפקא *לן למעוטי מקדושה דהא גבי בכור כתיב חד זכר ולא ממעיט ליה ר' ישמעאל מגיזה דלא שרי יא] משום מום אלא לישחט: **אלא אי ספוקי מספקא ליה**. אם זכר אם נקבה תו לא מיתוקמא הך אליביה [דר"י] דקרא למעוטי *ספק דלא אתי וכמאן מוקמת ליה: **לעולם רבנן בתראי**. ודקאמרת תיפוק לי מחד קרא דהא גבי בכור מחד קרא נפקא להו לא היא דגבי בכור תרי יב] כתיבי: **הזכר**. הזכר תקדיש: **הזכרים**. אשר יהיה לך הזכרים לה': **מחלוקת**. דקאמרי רבנן בתראי בריה הוא באנדרוגינוס: **אבל טומטום דברי הכל ספק**. ואסור בגיזה ואינו נשחט לא במקדש ולא במדינה: **אלא מעתה**. דספק הוא בערכין יערך יג] באדם או בערך איש או בערך אשה: אלמה

אילימא ת"ק (סבר) ספיקא הוא ואתי קרא למעוטי ספיקא. וא"ת מנא ליה דטעמא דת"ק משום ספיקא דילמא הוי *בחוטים הפנימיות שנפגמו ושנגממו דהוי מום לענין דאין שוחטין במקדש ולא הוי מום לישחט במדינה ולעולם בכור ודאי וי"ל דמדקאמר ר' ישמעאל בברייתא בכור הוא ומומו עמו מכלל דלת"ק לא הוי ודאי בכור: **ואתי** קרא למעוטי ספיקא. כי האי גוונא פריך בפ' בתרא דיומא (דף עד.) גבי כוי ובכריתות בפרק דם שחיטה (דף כא.) ובפ"ק דחולין (דף כב:) גבי תחלת הצהוב שבזה ושבזה ולא דמי לשאר דוכתי דממעטינן ספק מקרא לקמן בפ' בתרא (דף נח:) עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק וכן בהרת בסוף נזיר (דף סה:) ספק בהרת קדמה ספק שער לבן קדם דממעטן ליה מלטהרו או לטמאו הואיל ופתח הכתוב בטהרה תחלה טו] *פעמים שהיה כך וטומטום נמי הוה שייך שפיר למעוטי שיש מהם זכר ויש מהם נקבה ופטרו הכתוב כל זמן שהוא ספק אבל כוי ותחלת הצהוב ואנדרוגינוס כולן שוים דקמי שמיא גליא כוי אם חיה אם בהמה ואם תחלת צהוב חשוב גדול או קטן ואם אנדרוגינוס זכר או נקבה וא"ת הא רב דס"ל דאנדרוגינוס ספיקא הוא טז] כדמפרש בסוף המפלת (נדה דף כח.) דמטמא בלובן ובאודם *ומדקאמר בסוף הערל (יבמות דף פג.) הלכה כר' יוסי דלא הכריעו בו אם זכר או נקבה ובריה בפני עלמו דקאמר רבי יוסי בברייתא לאו דוקא ואפ"ה ממעט ליה רב לענין ביאת מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס והיכי אתי קרא למעוטי ספיקא ויש לומר דהכא פריך שפיר דממעט ליה אנדרוגינוס מהזכר יתירא דכתיב גבי עולה ואם בא למעוטי אפילו הוא זכר משום דמשונה משאר זכרים א"כ מדממעטינן ליה מהזכר ש"מ זכר הוא ולא יז]נקבה אלמא לא אתיא כת"ק דאמר ספיקא הוא אבל בההיא דרב תרי מיעוטי כתיבי דהוה מצי למיכתב מזכר ועד אדם או מנקבה עד אדם ואתא חד מינייהו לטומטום וחד לאנדרוגינוס ואם אנדרוגינוס הוא זכר אתיא מזכר *למעוטי ואם הוא נקבה אתי עד נקבה למעוטי מטעם שהוא משונה ולפי טעם זה אית ליה שפיר לרב יח] הא דאמר רב חסדא בסמוך מחלוקת באנדרוגינוס אבל בטומטום ספיקא הוה וקדוש הוא מספיקא פירוש דלית לן לאוקומי מיעוטא לטומטום שהוא ודאי או זה או זה אלא שהוא מכוסה והא דאוקי רב מיעוטא יט] לטומטום משום דאיכא יתורא ועוד יש לפרש דלריכי הנך תרי מיעוטי דרב דכיון שהולרך לכתוב זכר כדי למעט אנדרוגינוס אם הוא זכר לפי שהוא זכר משונה ועד נקבה למעוטי אם הוא נקבה על כרחך לריך לכתוב שניהם כדי שלא תאמר זכר דוקא ולא נקבה או נקבה דוקא כ] (אבל) ולא זכר ולא נפרש דהוה מצי למכתב עד אדם ומ"מ סבר רב דמוקמינן נמי מיעוטא לטומטום כא] ולא כרב חסדא דלקמן כמי אשכחן ר' יוחנן דלית ליה דרב חסדא ומלינו למימר נמי משום טומטום לאודיה לריכי תרווייהו למעוטי ספיקא דידיה מדין זכר אם א"כ נמלא זכר ומדין נקבה אם א"כ נמלא נקבה וה"ה אנדרוגינוס לפי שהוא משונה משאר נקבה ושקולים הן ולית ליה לרב דההיא דרב חסדא וכן אביי כג] בפ"ק דחגיגה (דף ד.) ממעט טומטום משום דאיכא יתורא ויש לתמוה כד] דקפריך לקמן אלא מעתה בערכין יערך ומייתי ראיה מברייתא דממעט ליה מערך איש ואשה מהזכר אם נקבה ומשני סמי מכאן טומטום מאי קושיא התם איכא יתור דמשום אנדרוגינוס לא לריך אלא חד וי"ל דהתם נמי לריכי תרווייהו לאנדרוגינוס דאי כתיב הזכר למעוטי ה"א לא גרע מנקבה ויהיה בערך נקבה וא"ת והא דפריך מאם זכר אם נקבה להוליא טומטום ואנדרוגינוס מאי קושיא כה] דילמא הא גבי שלמים איכא תרי מיעוטי אם זכר אם נקבה דאם הוא מיעוט כדקאמר בפרק המפלת (נדה דף כח.) ואומר ר"י דגרס זכר או נקבה דכתיב בקרא בשלמי לאן דהכי דריש ליה בתורת כהנים אבל אם זכר אם נקבה דכתיב בשלמי בקר דריש ליה התם בתורת כהנים ולעיל בפ"ב (דף יז:) ובתמורה בפרק אלו קדשים (דף טו:) לרבות ולד בעלי מומין כו] והשתא פריך שפיר לרב חסדא דבהאי קרא לא כתיב אלא חד מיעוטא והוי או למעט כמו או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה: **וקממעט** כולהו מיניה. פירוש כולהו נקבה טומטום ואנדרוגינוס ולרב חסדא נמי דבסמוך דאמר סמי מכאן טומטום נקט כולהו משום נקבה ואנדרוגינוס: **אי** אמרת בשלמא מיפשט פשיטא ליה. פירוש דבכור הוא ומומו עמו היינו דאילטריך קרא למעוטי ותימה מהאי טעמא גופיה לא ליבעי קרא דכיון דבעל מום הוא פסול כז] לגבי מזבח ופי' בקונטרס דהכי קאמר היינו דאילטריך קרא למעוטי דאע"ג דזכר הוא לא קדיש שום קדושה אם כח] קדשיה לשם עולה ואפילו בגיזה ועבודה שרי ומזכר קמא לא נפקא לן א) למעוטי מקדושה דהא גבי בכור כתיב חד זכר ולא ממעט ליה רבי ישמעאל מגיזה דלא שרי ליה כט] משום מום אלא לישחט עכ"ל וקשה לפירושו מום מעיקרא לא אסיר בגיזה ועבודה אלא מדרבנן כדמוכח ליה לעיל בפ"ב (דף יד.) דאמר קדושת ב) (מזבח) דמיחלפא בקדושת הגוף גזרו בה רבנן ויש פי' אחרים מר"י שכתוב בהם היינו דאילטריך קרא למעוטי דאע"ג דזכר הוא לא מקריבנא ליה דנקבות שלו הוה מום ולפ"ז צ"ל דאתא האי קרא לאשמועינן ל] במקום בשר הוה מומא לאפוקי מדרשא דאביי ורבא דלעיל לא] ג) ותירץ דאילטריך למעוטי לאשמועינן דגרע מבעל מום דבעל מום נתפס בתמורה לב] וא"ת א"כ מאי קפריך אילימא לת"ק ספיקא לג] ואתי קרא למעוטי ספיקא שפיר אילטריך למעוטי דאין נתפס בתמורה דס"ד דנתפס אפילו הוי נקבה לד] לאשם דתרעה לרבנן דר"ש בתמורה בפרק אלו קדשים (דף יט:) וכיון שיש בה קדושת הגוף משמע דמיתפס בתמורה וגם עושה תמורה ד) קדושה ראויה כמו תמורת הפסח דראוי שאינה קריבה ואפ"ה נתפס בתמורה לקדושה דחויה ורועה וגבי אנדרוגינוס דממעט ליה קרא הכא אפילו הוי ספיקא לפי שאינו לא זכר גמור ולא נקבה גמורה וי"ל דהכי פריך לה] מדאילטריך קרא זכר למעטיה מהקרבת עולה כיון דספק נקבה הוא דלאי למעטו מדין תמורה אפילו הוי נקבה לא הו"ל למיכתב יתורא לו] בזכר דמשמע דממעט ליה מטעם דאינו זכר גמור ואם תאמר היכי דייק לז] דמיפשט פשיטא ליה לרבי ישמעאל דילמא אתיא כתנאי אחריני דסברי זכר הוא כגון רבי יוסי דפרק הערל

א) [אלא] ב) גי' נ"ק דמים למזבח דמיחלפא ג) וי"ל דאילטריך נ"ק ד) לקדושה דחויה כמו תמורת הפסח שאינו ראוי ליקרב ואפ"ה נ"ק

הערל

(א) רש"י ד"ה ודילמא וכו' כלומר אם ת"ל בכור:

לאוקמא הס"ד אח"כ ד"ה פשיטא כו' נ"ק

לן אלא למעוטי נ"ק

גי' כל"ק ספקא לא אתי

◆

רבינו גרשום

מיפשט פשיטא ליה. דאנדרוגינוס לא הוי בריה בפ"ע אלא זכר הוא ובכור ומומו עמו הוא חרוץ דנקבות: או דילמא ספוקי מספקא ליה. דדילמא בריה הוי ולא קדוש: אי אם תמצא לומר בכור הוא. הוי מומו עמו: למילקא עלית משום גיזה ועבודה אי נמי למיתביה לכהן אי פשיטא ליה דבכור הוא ומומו עמו לקי עלית משום גיזה ועבודת ומיחייב למיתביה לכהן: כשהוא אומר למטה זכר. דכתיב ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים זכר תמים שאין תלמוד לומר שהרי כבר נאמר זכר למעלה דכתיב אם עולת קרבנו מן הבקר וכבר הקיש בקר לצאן: אילימא תנא קמא. דרבי ישמעאל ספיקא הוא דהא אמר וטומטום ואנדרוגינוס לא במקדש ולא במדינה אין שוחטין דספק הוא שמא נקבה הוא ולא הוי בכור: ואתי קרא למעוטי ספיקא. והא קמי שמיא ליכא ספיקא: אלא לאו לרבנן בתראי איצטריך קרא דלדידהו לא הוי ספיקא אלא הולין גמורין דהא אמרינן וחכ"א אינו בכור ונגזז ונעבד: אי לרבנן מ"ט איצטריך זכר אחרינא תיפוק ליה מחד זכר וקא ממעטי כולהו מיניה בין נקבה ובין טומטום ואנדרוגינוס: אלא פשיטא לר' ישמעאל איצטריך אידך זכר דלדידיה קדוש בבכור והיינו דאיצטריך למעוטי דאע"ג דקדיש בבכור לא קדיש לענין קדשים: (אלא) לעולם רבנן בתראי ואי אמרת לדידהו כיון דלא קדיש בבכור תיפוק להו מחד זכר אין הכי נמי אלא גבי בכור הא כתיב תרי קראי הזכר והזכרים הכא נמי כתיב תרי זכר: מחלוקת באנדרוגינוס. דלרבנן בתראי הוי בריה ולת"ק ורבי ישמעאל הוי ספק בכור: אבל טומטום. אפילו לרבנן בתראי הוי ספיקא דשמא יקרע וימצא זכר וקדוש מספיקא:

◆

שיטה מקובצת

א] תי' מה ת"ל נמחק: ב] קרא תיפוק דהא: ג] דכתיב וקא ממעטינן כולהו מיניה: ד] ישמעאל היא ואי: ה] בכור נמי תרי קראי: ו] לומר בכור הוא הרי: ז] הוא דקממעיט ליה: ח] הוא דקאמרי: ט] וקממעיט כולהו מינית נקבה טומטום ואנדרוגינוס הס"ד: י] דזכר הוא ס"א ולא מקרבי' ליה דנקבות שלו הוי מומא: יא] שרי אלא משום מום לישחט הס"ד: יב] תרי קראי כתיבי: יג] יערך טומטום אדם או: יד] ודאי הוי: טו]תחלה דהתם משתנה לפעמים דפעמים שהוא כך ופעמים שהי': טז]הוא כדפריש בסוף המפלת מדמטמא בלובן: יז]ספק אלמא.תי' נקבה נמחק: יח] לרב דפ' המפלת: יט] מעוטא מזכר ועד נקבה לטומטום היינו משום דאיכא כו' לפרש דבלאו טומטום צריכי הנך: כ] אבל לא זכר: כא] ודלא כרב חסדא דלקמן נמי כו' נמי דמשום טומטום: כב] או משונה משאר: כג]אביי דפ"ק דחגיגה דממעט טומטום מראיה אע"ג דביציו מבחוץ ולפי לשון ראשון שפי' דמודה רב חסדא בההיא דרב דממעטינן טומטום משום: כד] לתמוה מאי קפריך לקמן כו' ומייתי מברייתא דממעטינן ליה: כה] תי' דילמא נמחק: כו] מומין ואף תמורת בעלי מומין והשתא: כז] פסול הוא לגבי: כח] אם אקדשיה לשם: כט] ליה אלא משום מום לישחם וקשה לפי' שום מעיקרו אות א'(תי' ליה)נמחק: ל] לאשמועינן דהרוץ במקום: לא] דלעיל ור"י תירץ: לב]בתמורה וזה לא נתפס בתמורה: לג] ספיקא הוא ואתי: לד] נקבה דתחלת הקדש יש בה קדושת הגוף כמו מפריש נקבה לאשם: לה] פריך אמאי איצטריך קרא זכר למעוטי מהקרבת: לו] ותורא דידיה בזכר: לז] דייק מהכא דמפשט:

אלמה תניא *הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס א] סמי מיכן טומטום ת"ש יכול לא יהא בערך איש אבל יהא בערך אשה ת"ל הזכר אם נקבה ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש אם זכר אם נקבה ב] זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש הזכר ולא נקבה כשהוא אומר למטה זכר שאין ת"ל ג] מה ת"ל להוציא טומטום ואנדרוגינוס סמי מיכן טומטום ת"ש *הנעבד והמוקצה והאתנן והמחיר וטומטום ואנדרוגינוס כולן מטמאין בגדים אבית הבליעה ר"א אומר טומטום ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים אבית הבליעה שהיה ר"א אומר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם ועוף הואיל ולא נאמר בו זכר ונקבה אין אתה מוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם סמי מיכן טומטום ת"ש *ר' אלעזר אומר הטריפה והכלאים ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס לא קדושים ולא מקדישין ואמר שמואל לא קדושים בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה סמי מיכן טומטום ת"ש ר' אלעזר אומר חמשה לא קדושים ולא מקדישין ואלו הן הטריפה והכלאים ויוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס וכי תימא ה"נ סמי מיכן טומטום הוו להו ארבעה אפיק טומטום ועייל יתום לימא *כתנאי רבי אילעאי אומר משום ר' ישמעאל אנדרוגינוס בכור הוא ומומו עמו וחכמים אומרים אין קדושה חלה עליו ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש הרי הוא אומר הזכר וכל מקום שנאמר זכר אינו אלא להוציא טומטום ואנדרוגינוס וכי תימא סמי מיכן טומטום ר"ש בן יהודה היינו רבנן אלא לאו טומטום איכא בינייהו דת"ק סבר אין קדושה חלה עליו אנדרוגינוס אבל טומטום ספיקא הוא וקדוש מספיקא ואתא רבי שמעון בן

אלמה תניא הזוכר. והיה ערכך הזכר ומריבויא דה"א נפקא לן ולא טומטום: **ערך איש** ד] **ואשה.** אין שוין כדמפרש בפ' בהר סיני: **אם נקבה.** מריבויא דהא נפקא לן ולא טומטום ה] משום ספיקא לא ממעיט ליה קרא דספיקא קמי שמיא ליכא אלא ודאי משום בריה ממעיט ליה: **סמי מכאן טומטום.** מקרא לא ממעט אלא אנדרוגינוס ומשום בריה אבל טומטום נערך ולחומרא כערך כזכר: **אם זכר אם נקבה.** בשלמים כתיב (ויקרא ג) ומשום ספק לא ממעט קרא ועוד ו] בין זכר בין נקבה כשר בשלמים אלא ודאי בריה הוא: **הזכר ולא נקבה.** (א) דהיינו הך דגבי עולה דפרישית לעיל להוציא טומטום ומדמעטיה קרא בריה הוא דמשום ספק לא ז] ממעט קרא: הרובע ל"ג דלא שייך בעופות: **הנעבד.** ח] כולה בקרבנות דעופות קיימי: **מטמאים בגדים אבית הבליעה.** כשאר נבלת עוף טהור דמליקתו אינה מליקה והוי נבילה ואי לאו בריה הוא אמאי אינה מליקה ט] מה נפשך אם זכר הוא כשר ואם נקבה הרי כשר דהא בעופות לא חלק הכתוב ועוד מדר"א איכא לאותוביה דקאמר כל מקום שאתה מוצא זכר ונקבה אתה מוציא טומטום ספיקא מי ממעט ליה קרא אלא ודאי בריה הוא והיכא דמעטיה מעטיה אבל בעופות דלא מעטיה לא מעטיה: **לא קדושין בתמורה.** כלומר אפילו תמורה שחלה על בעל מום קבוע אינה חלה עליהן וטעמא מפרש במסכת תמורה בפרק יש בקרבנות (דף יז.): **ולא מקדשין** י] **בעושי תמורה.** שאם הם קדושין אין עושין תמורה והיכי דמי שהן עצמן קדושין יא] כגון שהיו ולדות קדשים דקדשי אגב אמן ואי טומטום ספק הוא אמאי לא קדוש ממה נפשך: **יתום.** דמי להנך שפסולין משעלו והיכי דמי יתום כדמפרש בשחיטת חולין בפ' שני (דף לח:) שמתה אמו בשעת לידה זה פירש למיתה וזה פירש לחיים: **לימא כתנאי.** הא דרב חסדא דאיכא דס"ל יב] ספק הוי: **אין קדושה חלה עליו.** דבריה הוא אבל בטומטום לא פליגי דספק הוא: **להוציא טומטום ואנדרוגינוס.** דטומטום נמי בריה הוא: ***דכ"ע טומטום בבריה לא מספקא.** דתיקום לרב חסדא כתנאי יג] דתימא ההוא תנא אין קדושה חלה עליו דסבירא ליה בריה הוא סבירא ליה כרבנן בתראי: **אלא שני תנאי.** דברייתא בהכי פליגי דכ"ע מטיל יד] במקום זכרות זכר הוי וקדוש: ות"ק סבר חיישינן שמא נהפכה זכרותו ככפל גידו מבפנים ומוליא מים במקום (ב) שרגיל נקבות להיות טו] נקבה ורבי

*הערל טז] (יבמות דף פא.) ואנדרוגינוס זכר ואיכא למ"ד אף מאכילה בחזה ושוק יז] ואמר ר"א התם חייבין עליו סקילה [כזכר] או כתנאי דברייתות דבסמוך דממעט מהזכר טומטום ואנדרוגינוס או מיתורא ממעט ליה וי"ל דלפי מה שפירשתי דמטעמא דמום קא ממעט ליה ניחא דמיסתבר ליה לאוקומיה כר' ישמעאל כיון דכוותיה מיתוקמא לגמרי:

*הזכר הזכרים. וא"ת בלא הזכרים נמי מלי נמעט אנדרוגינוס מהזכר כמו בסמוך לענין ערכין ובנדה בפרק המפלת (דף כח.) גבי טומטום ואנדרוגינוס שראו לובן או אודם וי"ל דשמא יח] עוד דרשות אחרות יש דקראי טובא כתיבי בבכור כגון (שמות לד) כל מקנך תזכר וכולהו צריכי והא דאמרי' בפ"ק (לעיל דף ט.) אפי' תימא ר' יוסי הגלילי שאני יט] הכא דכתיב הזכרים [ופריך] ולגמר מיניה הא מיעט רחמנא הזכרים והכא מוקים כ] לדרשא אחריתי י"ל דלא סבירא כרבנן בתראי דהכא:

*אבל טומטום דברי הכל ספיקא הוא כו'. לאו מטעם דלא אתי קרא למעוטי ספיקא קאמר רב חסדא דקדוש מספיקא דגבי טומטום שיש מהם זכר ויש מהם נקבה *דלא שייך כדפי' לעיל אלא לא מיסתבר ליה לאוקומי מיעוטא בטומטום דחשיב ליה זכר גמור או נקבה גמורה ור' יוחנן דפליג עליה דרב חסדא לקמן כא] דקסבר דבריה הוא ואין קדושה חלה עליו ואפילו נמלא זכר וא"ת ואמאי לא פריך אדרב חסדא מההיא דריש כילד מערימין (תמורה דף כד:) דאם זכר יקרב עולה ואם נקבה זבחי שלמים דקאמר התם ילדה טומטום ואנדרוגינוס אין קדושה חלה עליהם ומפרש התם דקסבר ולדות קדשים בהוייתן הם קדושים ואי במעי אמן הם קדושים הא תפסינהו קדושה כב] דאימיה ולרב חסדא דאמר טומטום ספיקא הוא יהיה טומטום קדוש אפי' כג] בהוייתן קדושים שהרי *בפי' אמר אם זכר יקרב עולה ואם נקבה זבחי שלמים ואע"ג דאיכא למימר סמי מכאן טומטום כד] אמאי פריך בסמוך מברייתות ה"ל למיפרך ממתני' וי"ל דרב חסדא פי' אין *כה] קדושה חלה עליהן ומ"מ בהוייתן תפול עלייהו קדושה כמו בכל ולדות קדשים דכיון דהוי ודאי אם זכר או נקבה והא דלא משני התם אין קדושת פיו חלה עליהם ולוקמה בבהמת חולין דלא שייך ליה קדושת אמו משום דמשמע ליה דקאי בין אבהמה דחולין בין אבהמה דקדשים דאיירי בה:

*אלמה תניא הזכר ולא טומטום ואנדרוגינוס. מייתורא כו] קדריש אבל מזכר לחודיה לא קממעט כדאמר בסוף המפלת (נדה דף כח:) וכר' יהודה אתיא כדמוכח בשבת בסוף פרק אם לא הביא כלי (דף קלו:) דאמר רב חסדא לא לכל א"ר יהודה אנדרוגינוס זכר הוא שאם אתה אומר כן בערכין יערך ותניא הזכר ולא טומטום כו' פירוש וסתם ספרא ר' יהודה היא (לקמן דף סא.) וקאמר ר"נ בר יצחק אף אנן נמי תנינא דקא"ר יהודה פוסל באשה ואנדרוגינוס לקידוש מי חטאת ומאי שנא גבי מילה דכתיב (בראשית יז) המול לכם כל זכר ויש לתמוה מאי שנא דבערכין צריך ייתור למעט אנדרוגינוס ובקידוש לא צריך מיעוט אלא ממעטינן ליה מהיכא דממעטינן אשה מונתן ולא ונתנה כדאמרינן בפרק טרף בקלפי (יומא דף מג.) ובמילה אדרבה צריך יתור לרבותן לדין זכר ומיהו מקידוש הוה מצינן למימר דשמא איכא מיעוט אבל מילה קשיא וי"ל דקסבר ר' יהודה אנדרוגינוס מולא מכלל זכר בלא שום מיעוט מסברא ולהכי פסל ליה א) קדוש ולענין מילה צריך ייתורא דכל זכר לריבויא והא דבעי מיעוטא בערכין היינו משום דמסברא הייתי מעמידו לכל הפחות בערך נקבה אי לאו דמעטיה מנקבה כז] ב) (לאוקומיה בערך) וברייתא דעולה דלעיל דאיצטריך קרא למעוטי מזכר לאו כר' יהודה אע"ג דסתם סיפרא כח] היא דהא בקידוש פוסלו ר' יהודה בלא שום ייתור ומ"מ פשיטא ליה דההיא דערכין (דף ד.) ר' יהודה כל כמה דאיכא לאוקומיה סתם סיפרא כוותיה מוקמינן ועוד תניא בהדיא בפ"ק דערכין (דף ה:) דר' יהודה אומר הטומטום ואנדרוגינוס מעריכין אבל לא נערכין ומיהו קשה לפי שיטה כט] שפירשתי מפרק הערל (יבמות דף עב:) דמשמע התם דלא פסיל ליה ר' יהודה לענין קדוש אלא מספק דהוי ספק איש ספק אשה דתניא ל] ר' יהודה אומר אף אנדרוגינוס שקדש קדושו פסול מפני שהוא ספק אשה ואשה פסולה לקדש ונראה לפרש דספק הוא לר' יהודה ולענין מילה לא] ג) אי כאשה גמורה ריבהו הכתוב מכל זכר דמשמע כל זכרות ולענין ערכין מעטו הכתוב מערך איש ואשה לפי שהוא משונה:

*טומטום ואנדרוגינוס אין מטמאין בגדים אבית הבליעה. ה"ה דלהקרבה נמי כשרין כדמפרש טעמא אלא איידי דנקט ר"א לב] טמא נקט ת"ק לג] טומטום:

*ואתא ר"ש בן רבי יהודה משום ר"ש למימר טומטום נמי בריה הוא. משמע הכא דקסבר אנדרוגינוס בריה הוא כמו טעמא דטומטום ואפי' דמסיק כמי דטומטום ממעט לדידיה מטעם שהוא לג] נקבה כשמטיל מים במקום נקבות מ"מ באנדרוגינוס הוי לעולם לד] משום דבריה הוא ותימה דפ' הערל (דף פג.) משמע דר"ש חשיב ליה ודאי זכר לר' יוחנן דאמר התם אף מאכילה בחזה ושוק וי"ל דאפי' הוי ודאי זכר לה] ממעטינא ליה *זכר אבל נקבה ודאי מימעטא מן טומטום המטיל מים במקום נקבות לפי המסקנא דאפי' ודאי נקבה הוי כיון דלא חיים שמא נהפכה זכרות לנקבות:

כי

א) לקידוש נ"ק ב) נ"ק מ"ז ג) אפי' הוא אשה גמורה נ"ק

ערכין ד: שבת קלו. נדה כח.

יבמות פג: ע"ש זבחים סה:

[יבמות פג: תמורה יח. יז.]

[לעיל מח:]

רבינו גרשום

יכול לא יהא בערך איש. דאין מחמירין עליו מספיקא: אבל יהא בערך אשה דערכה פחות משל איש: סמי מיכן טומטום. דטומטום נערך מספיקא: אם זכר אם נקבה. דכתיב גבי שלמים: סמי מיכן טומטום דהא קדיש מספיקא: הנעבד בע"ז. והמוקצה לע"ז והאתנן והמחיר. הני כולהו בתורים ובני יונה מיירי דאי מלקן לא חל עלייהו קדושת מזבח אלא נבילת הוין ומטמא בגדים אבית הבליעה. אלמא דטומטום לא קריש למזבח: סמי מכאן טומטום: לא קדושים בתמורה. שאם רצה לעשותם תמורת קדשים אינן קדישין במקומן ואם הקדישן ורצה להמירן בבהמ' חולין לא מקדישין לא אלימי למיתפס תמורתן: אפיק טומטום ועייל יתום. כי התוא יתום דכי ילדתו אמו הוא פירשה למיתה והוא פורש לחיים ומשום הכי לא קדיש דגמרינן בשחוטים תחת אמו: לימא כתנאי. הא מילתא דרב חסדא דאיכא למ"ד דטומטום קדוש מספיקא ואיכא למ"ד שמא בריה הוי ולא קדיש:

ר"פ הערל דסבר דאנדרוגינוס זכר כו' נ"ק

סה א מיי' פ"א מהל' ערכין הל"ה:

סו ב מיי' פ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה ד:

ס"י לעיל

ס"י לעיל

גי' נ"ק וס"י סביר למעוטי כדפירשתי לעיל

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הזכר וכו' היינו הך וכו' דפרישית לעיל הס"ד:(ב) ד"ה ות"ק סבר וכו' במקום נקבות שרגיל להיות:

פירש אם זכר נ"ק

קדושת פה חלה עליהן ומ"מ בהווייתן תפול עלייהו נ"ק

שיטה מקובצת

א] תי' סמי מכאן טומטום ת"ש נמחק : ב] אם נקבה להוציא טומטום ואנדרוגינוס : ג] תי' מה ת"ל נמחק : ד] איש וערך אשה אין כו' בפרשת בחקותי הס"ד : ה] טומטום ומשום : ו] ועוד ממה נפשך בין: ז] לא ממעיט ליה קרא : ח] הנעבד כולהו בקרבנות : ט] מליקה ממה נפשך אם זכר כו' ואם נקבה היא כשר דהא כו' מדר"א נמי איכא לאותוביה דקאמר כל מקום שנאמר זכר ונקבה : י] מקדשין לעשות תמורה : יא] קדושים הא אין נתפסין בקדושה כגון : יב] דס"ל בריה הוי ואיכא דס"ל ספק הוי : יג] כתנאי ס"א ומצי לאוקמא דרבנן בתראי דמתני' אטומטום נמי פליגי ודלא כרב חסדא אלא בזכר ונקבה מספקא וקדוש מעיקרא אפילו לרבנן בתראי והני תנאי דברייתא בהכי פליגי כו' והד"א : יד] מטיל מים במקום : טו] להיות כנקבה : טז] הערל דס"ל דאנדרוגינוס זכר למ"ד : יז] ושוק ומר"א דאמר התם חייבין עליו : יח] דשמא יש עוד : יט] שאני התם דכתיב: כ] מוקים ליה לדרשא כו' סבירא ליה כרבנן : כא] לקמן קסבר דבריה : כב] קדושה דאימיהו : כג] אפילו אי בהווייתן קדושים שהרי אמר תי' בפירוש נמחק : כד] טומטום מ"מ אדפריך בסמוך: כה] אין קדושת פה חלה עליהן כו' עלייהו קדושת אימייהו כמו בכל כו' ודאי או זכר או נקבה והא כו' דלא שייך ביה קדושת אימיהו משום: כו] מייתורא דת"א קדריש: כז] מנקבה וכיון דמעטיה מנקבה הוצרך למעט גם מזוכר דלא תימא מעטינהו מנקבה בערך זכר וברייתא : כח] סיפרא ר' יהודה דהוא : כט] שיטה זו שפירשתי : ל] דתניא התם ר' : לא] מילה אפילו אי הוי כאשה : לב] ת"ק מטמאין נקט : לג] שהוא ודאי נקבה : לד] לעולם טעמא משום : לה] זכר מ"מ ממעטינא :

בן יהודה למימר טומטום בריה הוא ולא קדוש לא דכולי עלמא טומטום בבריה לא מספקא א] זכר ונקבה הוא דמספקא מטיל מים במקום זכרות דכולי עלמא לא פליגי דזכר הוא כי פליגי במטיל מים במקום נקבות מר סבר חיישינן שמא נהפכה זכרותו לנקבותו ומר סבר לא חיישינן כי הא דהורה *רבי אלעזר ב] בבהמה מטיל מים במקום נקבות חולין תהי בה ר' יוחנן מאן דלא חש ג] לתנא קמא ולרבי ישמעאל ולימא רבי יוחנן נמי מאן דלא חש לרבנן בתראי דא"ר חסדא מחלוקת באנדרוגינוס אבל בטומטום א *דברי הכל ספיקא רבי יוחנן לא ס"ל דרב חסדא אי לא ס"ל לימא הוא דאמר כרבנן בתראי הכי נמי קאמר *מאן שביק תרי ועביד כחד ורבי ד] אלעזר כמאן סברא כי הא דאמר ריש לקיש ה] לא אמרו טומטום ספק אלא באדם הואיל וזכרותו ונקבותו במקום אחד אבל בהמה מטיל מים במקום זכרות זכר מטיל מים במקום נקבות נקבה מתקיף לה רב אושעיא וליחוש שמא נהפכה זכרותו לנקבותו א"ל ו] כמאן *כר"מ דחייש למיעוטא אביי בר אבין ורב חנניא בר אבין דאמרי תרוייהו אפי' תימא רבנן הואיל ואישתני אישתני אית דאמר אישתני ואית דאמר לא אישתני לימא אישתני ולא אישתני תנאי דתניא *טומטום ב שקידש קדושיו קדושין נתקדש קדושיו קדושין ג וחולץ וחולצין לאשתו ומיבמים לאשתו ותניא אידך אשת טומטום חולצת ולא מתייבמת ז] סברוה דכ"ע כר"ע דאמר *סרים חמה לא חולץ ולא מייבם ח] מאי לאו בהא קמיפלגי דמ"ד חולץ וחולצין לאשתו ומיבמים את אשתו לא אמרינן הואיל ואישתני אישתני ומ"ד חולצת ולא מתייבמת אמרינן הואיל ואישתני אישתני לא דכ"ע אמרינן הואיל ואישתני אישתני הא ר"א והא ר"ע ומאן תנא אליבא דר"ע אילימא ר' יהודה הא ודאי סרים משוי ליה *דתנן רבי יהודה אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר ה"ז לא יחלוץ מפני שהוא כסרים אלא רבי יוסי ברבי יהודה היא דתניא *ר' יוסי בר' יהודה אומר טומטום לא חולץ שמא יקרע וימצא סרים חמה ט] אטו כל דמיקרע זכר משתכח נקבה לא משתכח ד שמא י] קאמר שמא יקרע וימצא נקבה א"נ זכר נמי שמא ימצא סרים חמה מאי בינייהו אמר רבא

לפסול

כי פליגי במטיל מים במקום נקבות. והשתא הא דאמר רב חסדא לעיל אבל טומטום דברי הכל ספיקא הוא על כרחך לא כה] אמרו במטיל מים במקום זכרות דההוא ודאי זכר הוא כו] *אבל במטיל מים במקום נקבות ואליבא דת"ק אבל כז] ר"ש *דלית ליה שום ספיקא בטומטום דאי הוה מטיל מים במקום נקבות הוי נקבה ודאי וא"ת ומנ"ל לרב חסדא דלרבנן בתראי קדוש מספיקא דילמא סברי כר"ש ולא כח] קדוש כלל וי"ל כיון דמההוא טעמא דפליגי באנדרוגינוס משום כט] דבריה הוא לא מצי פליגי בטומטום דלרב חסדא לשום תנא לא הוי בריה מסתמא ל] מודו לת"ק בטומטום דכי קדוש לא] הוא מספיקא כמו שמודה לו רבי ישמעאל וא"ת לקמן פ"ט (דף נז.) דממעט ר"ש בן יהודה טומטום ואנדרוגינוס ממעשר בהמה משום דממעט בקדשים הזכר ודאי ונקבה ודאית ויליף מעשר מתחת תחת מקדשים מה ענין זה אלא זה הא בקדשים אימעט מכלל זכר מטעם שהוא נקבה כשמטיל מים במקום נקבות אבל מעשר אין חילוק בין זכר ונקבה וי"ל דרב חסדא אומר סמי מכאן טומטום וכן ר"ל דבסמוך :

לא אמרו טומטום ספק אלא באדם. *כר"ש בר' יהודה דסבירא ליה ולאו אליבא דכולי עלמא קאמר דפשיטא לת"ק דמתני' דספיקא הוא דאין שוחטין לא במקדש ולא במדינה :

ור"ש סבר לא אמרינן הכי אלא ודאי נקבה הוא והא דאמר רב חסדא טומטום דברי הכל ספק הוא הא אתא לאשמועינן דלא תימא לרבנן בתראי טומטום נמי בריה הוא ולא תהא קדושת בכור חלה על שום טומטום ומיהו ס"ל לרב חסדא איכא תנא דאפילו ספק לית ליה דאי מטיל מים במקום זכרות זכר ואם במקום נקבות נקבה ודכולי עלמא אית להו דרב חסדא דקדושה חלה על טומטום : **וכי האי דהורה רבי אילעאי**. כלומר ר"ש בן יהודה כי הך הוראה ס"ל : **חולין**. יא] ולגבי בכור קאמר דלא קדיש דודאי נקבה הוא והא ר' אלעאי אמורא הוא ולאו היינו האי דברייתא דאיירי לעיל משום רבי ישמעאל : **תהי בה ר' יוחנן**. בהך הוראה דר' אלעאי : **לא לת"ק ולא לר' ישמעאל**. דמתני' דאמרי טומטום אינו נשחט לא במקדש ולא במדינה משום דספיקא הוא (א) ור' *ישמעאל לא יב] פליגי אלא באנדרוגינוס דנעשה נקבות שלו קרין : **לא ס"ל**. לרבי יוחנן יג] דרב חסדא אלא רבנן בתראי אטומטום נמי אמרי דבריה הוא : **אי לא סבירא ליה**. אמאי קא תמה הא ר' אילעאי הוא דאמר כרבנן בתראי : יד] **שבק תרי**. ת"ק ור' ישמעאל ועביד כחד רבנן בתראי טו] : **הואיל וזכרותו ונקבותו במקום אחד**. וליכא למיבדקינהו בהטלת מים [אבל] בבהמה אין בה שום ספק לדברי הכל והאי דקאמר ת"ק דמתניתין אינו נשחט במטיל מים במקום זכרות קאמר דודאי קדוש הילכך אינו נשחט במדינה ובמקדש נמי לא חזי להקרבה דכראה כבעל מום לפי שאין לו זכרות דהא ממעטינן ליה מהקרבה בכמה דוכתי הזכר ולא טומטום ורבי ישמעאל אאנדרוגינוס קאי ורבנן בתראי אאנדרוגינוס טז] קיימי אבל טומטום כולי עלמא מודו דמטיל מים במקום זכרות זכר במקום נקבות נקבה ור' אילעאי אליבא דכולהו הורה : **כר"מ**. בתמיה כלומר מי חיישינן ליחידאה : **אפי' תימא רבנן**. נמי פרכינן הכי דהואיל ואישתני יז] לענין טומטום אישתני דנהפכה זכרותו לנקבותו : **ומשני אית דאמר אישתני**. כלומר איכא למ"ד אמרינן הואיל ואישתני אישתני בבהמה דהיינו ת"ק דפליג לעיל עליה דר"ש בן יהודה יח] דלא חייש שמא נהפכה ור' (ב) אלעזר כר"ש סבירא ליה : **לימא**. אי אמרי' הואיל ואישתני יט] או לא אמרי' תנאי היא : **שקדש קדושיו קדושין**. לחומרא וצריכה גט שמא זכר הוא : **נתקדש**. קדושיו קדושין וזה שקדשו אסור בקרובותיו של טומטום כגון באמו ובאחותו דשמא נקבה הוא : **וחולץ**. לחומרא שאם אין שם *) אחר אלא הוא בעיא יבמתו חליצה אבל יש שם *) אחר לא חליץ טומטום דהא האי תנא בנקבה נמי מספקא ליה : **וחולצין לאשתו**. חומרא כ] היא שמא זכר הוא : **ומייבמים את אשתו**. ממה נפשך אי זכר הוא שפיר מייבם אחיו ואם נקבה הוא אשה כא] בעלמא הוא דנסב האי אחיו של טומטום אבל טומטום לא מייבם דאינו בן לידה ולא קרינא ביה להקים לאחיו שם : **מאי לאו דכ"ע כר"ע**. דאמר ביבמות פרק הערל (דף עט:) סרים חמה לא חולץ ולא מייבם ואשתו לא חולצת ולא מתייבמת שלא היתה לו שעת הכושר : **ובהא פליגי**. דמ"ד מייבמין לאשתו ממ"נ סבר אי זכר הוא שפיר מייבם דלא אמרינן הואיל ואישתני למיהוי טומטום אישתני נמי לספוקי בסרים חמה שאפילו יקרע וימצא זכר יהא סרים ואשת סרים אין מתייבמת : **ומ"ד אין** כב] **מתייבמת סבר אמרינן הואיל ואישתני למיהוי טומטום אישתני**. נמי לספוקי למיהוי סרים חמה אפילו ימצא זכר הילכך אין מתייבמת אשתו דנמצאו פוגעים בערוה דכיון דזכר הוא קדושיו קדושין וכיון דסרים חמה הוא אין אשתו זקוקה ליבם הויא כאשת אח שיש לה בנים והמייבמה פוגע באיסור אשת אח ומיהו חליצה בעיא דלא פשיטא לן שהוא סרים דשמא לאו סרים הוא הילכך בעיא חליצה : **לאו דכ"ע אמרי שמא אישתני**. ומספקינן ליה בסרים חמה והא דאמרינן מתייבמת רבי אליעזר היא דאמר בפ' הערל (יבמות דף פ.) אשת סרים חמה מתייבמת שכן במינן מתרפאין באלכסנדריא של מצרים הילכך ממ"נ שרי לייבומה. ומ"ד לא מתייבמת כר"ע : **ומאן האי תנא דאית ליה כר"ע**. ואמר חולצת ולא מתייבמת : **סרים ודאי משוי ליה**. לטומטום ואפי' חליצה לא תיבעי דהא ר"ע באשת סרים חמה לא בעי חליצה : **אלא ר' יוסי בר' יהודה**. דשמא קאמר הילכך חליצה בעיא דשמא זכר הוא ושמא אינו סרים ולא מתייבמת דשמא זכר הוא וסרים הוא ואינה זקוקה ליבם ונמלא כג] פוגע באשת אח שיש לה בנים : **שמא יקרע כו'**. ובמקום אחין קאמר דלא יחלוץ כד] (וליחוש) שמא סרים חמה הוא אבל אין שם אחר יחלוץ ולא מיפטרא יבמתו בולא כלום דשמא לאו סרים הוא הילכך אשתו נמי בעיא חליצה שמא לאו סרים הוא ולא מתייבמת דשמא סרים הוא : **אטו כל דמקרע זכר מישתכח**. דלא מספקא ליה אלא בסרים חמה ובנקבה לא מספקא ליה : **מאי בינייהו**. בין רבי יהודה לר' יוסי בטומטום שמת אחיו הא תרוייהו לא יחלוץ קאמרי :

*) נ"ל אח

*) נ"ל אח

לפסול

הדרן עלך על אלו מומין

אלא במטיל נ"ק

לית ליה נ"ק

סז א מיי' פ"ב מהל' בכורות הל"ה טוש"ע יו"ד סי' שטו סעיף ב :

סח ב מיי' פ"ד מהל' אישות הל"א טוש"ע אה"ע סי' מד סעי' ה :

סט ג ד מיי' פ"ו מהל' יבום הל"ד טוש"ע אה"ע סי' קעב סעי' ט :

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא לת"ק וכו' דרבי ישמעאל לא פליג אלא:(ב) ד"ה ומשני וכו' ורבי אילעי כרבי שמעון ב"י סבירא ליה :

כרשב"י ס"ל כו' כצ"ל ולא כמו שפי' רש"י בד"ה הואיל כו' נ"ק

לפי' גי' רש"י צ"ל ר' אילעאי

עיין נ"ק

[נדרים נו:]

נ"ק

[יבמות קיט. וש"נ]

יבמות עב. תוספתא יבמות פי"א

יבמות עט:

יבמות פא.

[כס סג: תוספתא יבמות פי"א]

שיטה מקובצת

א] בוכר ונקבה הוא : ב] טומטום בבהמה : ג] חש לא לת"ק ולא לרבי ישמעאל : ד] ורבי אילעא תי' אליעזר נמחק כמאן סבירא ליה כי הא : ה] לא אמרו טומטום כו' פ"ה דת"ק דמתני' דאמר טומטום אינו נשחט לא במקדש ולא במדינה במטיל מים במקום זכרות קאמר דודאי קדיש הילכך אין נשחט במדינה ובמקדש נמי דממעטינן ליה מהזכר אבל כו"ע מודו במטיל מים במקום נקבות דנקבה הא כמו שהורה ר' אלעאי ותימה דדוחק גדול הוא לומר כן דלעיל משמע דבמטיל מים במקום זכרות לא ממעטינן ליה כלל ודאי להקרבה לכך נראה דלעולם איירי במטיל מים במקום נקבות וקדוש מספק לת"ק דמתני' דחיישינן שמא נהפכה זכרות ורשב"ל לא אתא אלא לומר דרבנן בתראי סברי כר"ש בן יהודה ולכך הורה ר' אלעאי דהוו חולין דלא ס"ל כרב חסדא דאמר ספק הוי. תו"ח : ו] א"ל אביי כמאן : ז] מתייבמת מאי לאו דכו"ע כר"ע : ח] מייבם ובהא תיבות מאי לאו נמחק : ט] חמה ומי פשיטא ליה דזכר משתכח אטו : י] שמא ושמא קאמר : יא] חולין לגבי אות ו' נמחק : יב] לא פליג אלא: יג] יוחנן הא דרב חסדא : יד] מה"ד מאן שבק : טו] בתראי ורבי אלעאי כמאן ס"ל דשביק תרי ועביד כחד הס"ד : טז] אאנדרוגינוס קאי תי' קיימי נמחק : יז] ואישתני למהוי טומטום אישתני נמי דנהפכה: יח] יהודה ואית דאמרי לא אמרינן בבהמה הואיל ואישתני אישתני והיינו ר' שמעון בן יהודה דלא חיישינן שמא נהפכה ור' אילעא כר"ש ס"ל הס"ד : יט] ואישתני אישתני: כ] חומרא בעלמא היא : כא] אשה פנויה בעלמא: כב] אין מייבמין אשתו תיבת מתייבמת נמחק:כג]ונמצא כפוגע באשת:כד] יחלוץ ולחומרא ושמאי: כה] לא איירי במטיל: כו] הוא אלא במטיל: כז] ר"ש ס"א ר' ישמעאל : כח] קדוש ס"א קדשי כלל: כט] משום דסברי בריה הוא : ל] מסתמא נליון מסתברי טפי שיודה לת"ק ממה שיודה לר' ישמעאל . לשון הרא"ש : לא] תי' הוא נמחק :

בין

רבינו גרשום

בזכר או נקבה הוא דמספקא דלא ידעינן אי נקרע שמא הוי זכר ודאי או נקבה ודאית : ואי מטיל מים במקום זכרות דכ"ע לא פליגי דזכר הוא. (ראי) דמקום זכרות דבהמה מרוחק הוא ממקום נקבות : כי פליגי במטיל מים ממקום נקבות . מר סבר (רבנן) תנא קמא דטומטום ספיקא הוא וקדוש מספיקא סברי חיישינן שמא נהפכה זכרותו והויא במקום נקבותו וזכר הוא ומומו עמו : ור' שמעון [בן יהודה] סבר כל מקום שנאמר זכר להוציא טומטום ואנדרוגינוס דכי מטיל מים במקום נקבות ודאי נקבה הוא : כי הא דהורה ר' אלעזר (ר' אילעאי) לא חיישינן שמא נהפך זכרותו לנקבותו אלא ודאי נקבה הוא : תתי בה ר' יוחנן . מאן האי דהכי הורה ולא חש לא לת"ק ולא לר' ישמעאל דמתניתין. כדאמרינן לת"ק בשלמא טומטום במדינה לא דילמא זכר הוא ולית בה מומא ור' ישמעאל סבר זכר ומומו עמו הוא:לא סבירא ליה הא דרב חסדא א) א"כ הא דאמר דהורה כרבנן הורה דאמרי אינו בכור ויוצא לחולין ליגזז : הכי נמי קאמר ר' יוחנן דתהי עליה מאן שביק תרי ת"ק ור' ישמעאל והורי כחד כרבנן:ור' אילעאי דאורי כר"ל נמי סברה דאמר ריש לקיש כו'. במקום א' קרוב זה אצל זה : מתקיף לה ר' אושעיה . בין לר' אילעאי בין לריש לקיש וליחוש כו' : א"ל אביי כמאן כלומר את דאמרת וליחוש כר' מאיר סבירא לך דיחידאה הוא דחייש למיעוט גבי קטן וקטנה לא חולצת כו'. כלומר דמיעוט הוו דנהפך זכרות לנקבות : אפי' תימא רבנן . דפליגי עליה בהא מודו דכיון דאישתני דטומטום הוא אישתני נמי דניחוש דילמא נהפך זכרותו לנקבות: ואית דאמר.אע"ג דאישתני דטומטום הוא לא אישתני נמי זכרותו לנקבות : טומטום שקידש קדושיו קידושין . ב) דאסור בקרובותיה וכן אם נתקדש נאסר אותו שקידשו בקרובותיו. וחולץ דשמא זכר הוא : ואינו מייבם. משום דתנן בהערל בעלה פסלה מפני שהיא בעילת זנות: וחולצין לאשתו ומייבמין לאשתו.ממה נפשך אי אשתו הויא קיים מצות יבום ואי לאו לא נאסרה עליו : לא אמרינן הואיל ואישתני דהוה טומטום אישתני נמי דהוה סרים חמה אלא לא הוי סרים חמה וצריכה אשתו חליצה או יבום : ומ"ד חולצת ולא מתייבמת סבר דאמרינן הואיל ואישתני אישתני. דהוי סרים חמה ואהכי חולצת מספק ולא מתייבם משום דכתיב אשר לא יבנה את בית אחיו ודילמא הא לאו בית אחיו הוא:והאי דקתני חולצת ומייבמת את אשתו ר' אליעזר [היא] דאמר בפרק הערל (ור' אליעזר אמר) לא כי אלא סרים חולץ וחולצי' לאשתו שיש לו רפואה : והא דקתני חולצת ולא מתייבמת ר' עקיבא היא דאמר סרים חמה לא היתה לו שעת הכושר : ומאן תנא אליבא דר' עקיבא. כלומר כמאן מתלמידי ר' עקיבא אתיא הא דחולצת ולא מתייבמת דכר' עקיבא גופיה לא מיתוקמא דהא איהו אמר סרים חמה לא חולץ ולא חולצין אילימא כר' יהודה תלמידו דר' עקיבא איהו ודאי סרים חמה משוי ליה ואמאי חולצת דתנן ר' יהודה אמר כו' : אלא ר' יוסי בר' יהודה . תלמידיה הוא דתניא וכו' . וכיון דשמא ימצא סרים חמה ולא

ודאי

א) נראה דצ"ל אי לא ס"ל דרב חסדא א"כ לימא הוא דאמר דהורה וכו' . ב) נ"ל. דצ"ל דהיא אסורה בקרוביו של הטומטום ועוד נ"מ דצריכה גט וכמו שפירש"י :

תורה אור

לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים איכא בינייהו :

הדרן עלך על אלו מומין

מומין אלו *א בין קבועין בין עוברים א] פוסלין באדם (א) ויתר עליהן ב] הכילון והלפתן והמקבן ושראשו שקוט (ב) וסקיפת ובעלי חטרות רבי יהודה מכשיר וחכמים פוסלין הקרח פסול איזהו קרח כל שאין לו שיטה של שער (ג) מוקפת מאוזן לאוזן אם יש לו ה"ז כשר : **גמ'** אמאי והאיכא יבלת דלא כתיב באורייתא באדם ותו דק תבלול דלא כתיבי בבהמה מילף ילפי מהדדי דתניא באדם לא נאמר בו יבלת בבהמה לא נאמר דק תבלול מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל גרב גרב ג] ילפת ילפת לגזירה שוה מפני דאי לא מפני איכא למיפרך אדם מבהמה לא יליף שכן היא עצמה קריבה לגבי מזבח בהמה מאדם לא ילפא שכן נתרבה במצות לאיי אפנויי מפני לכתוב רחמנא ילפת ולא בעי גרב ואנא אמינא ומה ילפת דלא מאיסא הוי מומא גרב דמאיס לא כל שכן גרב גרב ד] דכתב רחמנא למה לי לאפנויי ולכתבינהו רחמנא כולהו בחד וגרב וילפת הכא והכא ולילפו (ד) *מחדא אהייא בהי ליכתב רחמנא אי כתב באדם הוה אמינא כל דפסול באדם פסול בבהמה קלוט ה] וחוטין דליתנהו באדם בבהמה נמי לא ליפסלו (ה) ולכתוב רחמנא כולהו בבהמה הוה אמינא כל דפסול בבהמה פסול באדם גבן וחרום דליתנהו בבהמה באדם נמי לא לפסלו ולכתבינהו רחמנא כולהו בחד והנך דליתנהו *באידך ו] לכתוב רחמנא בבהמה והנך דליתנהו באידך לכתוב באדם וגרב וילפת הכא והכא ולילפי מהדדי אלא כתנא דבי רבי ישמעאל *דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא ז] מום באדם מום בקדשים מום בבכור צריכא דאי כתב רחמנא מום באדם שכן נתרבה במצות אדם מבכור (ו) ח] בהמה לא אתי שכן הוא עצמו קרב לגבי מזבח קדשים מבכור לא אתי שכן קדושתו מרחם אדם מקדשים לא אתי שכן הן עצמן קריבין בכור מקדשים לא אתי שכן קדושתו מרובה ט] חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי י] מהי תיתי לא לכתב רחמנא בבכור ותיתי מהנך מה להנך שכן קדושתן מרובה ונוהגין בפשוטין [לא לכתוב] בקדשים ותיתי מהנך מה להנך שכן קדושתן מאליהן [לא לכתוב] באדם ותיתי מהנך מה להנך שכן הן עצמן קריבין יא] לגבי מזבח צריכי : יתר עליהן באדם : מנא ה"מ א"ר יוחנן דאמר קרא °כל איש אשר בו מום מזרע אהרן איש יב] ששוה בזרעו של אהרן מאי

ויקרא כא

לפסול במקום אחין. אם יש עמו אחים הגונים והלך הוא וחלץ לה לרבי יהודה לאו כלום עבד ולא פסלה מן האחין יג] דלא אחד מן האחין לייבם מייבם ולרבי יוסי דמחזיק ליה בספק פסלה מן האחין דשמא חליצתו חליצה ואין אחד מן האחין יכול לייבמה דכיון דלא בנה שוב לא יבנה אלא חוזרין וחולצין לה : **ולחלוץ שלא במקום אחין**. אם אין אחין אלא טומטום לרבי יהודה מיפטרא בולא כלום דהא ודאי סריס הוא וכליתיה דמי ולר' יוסי בעיא חליצה שמא לאו סריס הוא והאי דקאמר לא יחלוץ במקום אחין קאמר :

הדרן עלך על אלו מומין

מומין אלו. האמורין בבכור פוסלין *לכהן לעבודה : **בין קבועין בין עוברין**. כל זמן שהן בו : **הכילון והליפתן והמקבן**. מפרש בגמרא : **ושראשו שקוט וסקיפת**. יד] מפרש בגמרא : **ובעלי חטרות**. פלוגתא אבל הנך כילון וליפתן וכולהו דברי הכל : **חטרות**. אלדרוב"ש : **גמ' אמאי**. טו] פסולין באדם : **והא** טז] **יבלת**. דלא כתיבא באדם : **ותו דק תבלול**. דאמרן גבי מומי יז] בכור (ז) הוא ולא כתיב בבהמה דבשלמא כולהו איכא דמנינן ביה כמו חוטין וזנב העגל שאינה מגעת לארכובה מכל מום רע נפקי אלא דק ותבלול איכא למיפרך מדגלינהו רחמנא באדם ובבהמה לא גלינהו ש"מ לא פסלי בבהמה ומשני מילף ילפי מהדדי : **גרב דמאים**. מילפת דקשה הוא כחרס ומסקע בבשר ועושה חריצין : **וליכתבינהו רחמנא לכולהו**. מומי או באדם או בבהמה : **וגרב וילפת הכא והכא**. גרב לגזירה שוה וילפת לגלויי עלה דגרב דמופנה הוא אמאי כתב עור ופסח ושבור הכא והכא : **אהייא** יח] **ליכתב**. בהי מינייהו לכתבינהו רחמנא דלילף אידך מיניה : **קלוט וחוטין דליתנהו באדם**. דאדם אינו מפריס פרסה ואינן נוהגין בו מומי חוטין דאדם יש לו שינים יט] ואין נראין החוטין ובהמה הוא *דלית לה שיניים למעלה ונראין החוטים ונפסלת בפגימתן : **בבהמה נמי לא פסלי**. להכי כתב רחמנא מומים בבהמה ומנה בה קלוט וחוטין שנפגמו ושנגממו כ] דנפקי מחרוץ : **גבן וחרום ליתנהו בבהמה**. דגבן היינו שיש לו גבינים שקורין סורציל"ש ובהמה לית לה גבינים וחרום היינו שחוטמו כא] (ח) בין שתי עיניו ובהמה אין לה חוטם בין העינים : **והנך דליתנהו באידך**. דלא שייכי ביה ליכתב באידך : **שנתחדש בה**. והכא איכא חידוש באדם גבן וחרום ובבהמה קלוט וחוטין : **למה לי**. למיכתב דמומין כב] פסולין באדם ומומין פסולין בבכור דכתיב (דברים טו) וכי יהיה בו מום וגו' ומומין כג] פסולין בקדשים : **אדם מבכור לא אתי**. כלומר אי כתב בבכור ולא כתב בהנך אדם מבכור לא אתי מה לבכור דין הוא שיפסלנו המום שכן הוא עצמו קרב : **אדם מקדשים לא אתי**. כלומר אי כתב בקדשים ולא כתב בהנך הנך לא אתו מינייהו : **קדושתן מרובה**. חטאות ואשמות עולות ושלמים אדם קדושתו מרובה במצות : **איש ששוה בזרעו של אהרן**. הוא דבעי מומא הא אין שוה בזרעו של אהרן בלא מומא נמי מיפסיל : מאי

הא איכא יבלת. ה"נ הוי מצי למיפרך מחרוץ דלא כתיב באדם *) ושייך באדם חוטין ובמקום עצם כמו בבהמה וכן נתוק וכרות לא כתיבי באדם וגבן לא כתיב בבהמה ואע"ג דשייך [בבהמה] למאן דמפרש לקמן שסדרתו עקומה ולא מוקי לה בגביני עיניו וא"ת אין לו ביצים או שאין לו אלא ביצה אחת דתנן לעיל (דף מ.) גבי בהמה הרי זה [מום] ואין [זה] אלא ממרוח אשך דקאמר ת"ק לקמן בפירקין *אין לו ביצים או שאין לו אלא ביצה אחת זהו מרוח אשך האמור בתורה ולפינן בהמה מאדם בג"ש דבסמוך תינח לת"ק אלא לרבי ישמעאל ור"ע דאמרי חסר אשך מיבעי ליה מנא להו דאינהו גופייהו חשבי ליה מומא בפירקין דלעיל ואי נפקא לן ממומין שבגלוי ואינן חוזרין א"כ לת"ק למה לי קרא להכי ואינהו נמי הוה מוקמי קרא להכי אי לאו משום דחסר אשך מבעי ליה דאין לחלק בין אדם לבהמה משום דבהמה יש לה שני כיסין וחשיב מום טפי דהא אפי' אין לו ביצים כלל (למעוטי) מבעי ליה למעוטי ממרוח אשך ושמא י"ל בכי האי גוונא שייך לומר דנשנה בשביל דבר שנתחדש בה כדר' ישמעאל דבסמוך וניחא נמי השתא אפי' יש מומין שנכתבו אע"ג דהוו נפקי ממום שבגלוי ואינו חוזר :

גרב דכתב רחמנא ל"ל *למעוטי. תימה הא איצטריך לכדאמר רבא בפירקין דלעיל (דף מא.) דלהכי כתב רחמנא גרב למימר דחרוץ במקום בשר לא הוי מומא ומיהו תרי גרב ותרי ילפת כתיבי חד באדם וחד בבהמה ואייתר חד לאפנויי *אבל ע"כ לא הוי מופנה אלא מצד אחד ואיכא למ"ד ב"ק (דף כה:) דמשיבין ועוד דמדקתני בברייתא ת"ל גרב גרב ילפת ילפת ל"ל למעבד גזירה שוה בתרווייהו משמע דנקיט הכי משום דבכל הני תרי דוכתי כתיב גרב בהדי ילפת לאפנויי וי"ל דמשום דרשא דרבא דלעיל לא מפיק הפנאה מהכא כיון דלפי דרשא לא מיתוקמא גרב לגופיה אלא ללמד *החרוץ במקום בשר : **גבן** וחרום דלא איתנהו בבהמה. היינו לת"ק דלקמן בפירקין דמוקי גבן בגביני עינים אבל לרבי חנינא בן אנטיגנוס דאמר שיש לו שני גבין ושני שדראות שייך שפיר בבהמה ולהכי לא קאמר נמי מרוח אשך דליתיה לר' חנינא בן אנטיגנוס דאמר כל שמראיו חשוכים דלא איירי אליביה :

למה לי דכתב רחמנא מום באדם מום בבכור מום בקדשים צריכי כו'. תימה למאי דקאמר צריכי דמשמע דלא ילפינן מהדדי מנלן באדם ובקדשים כל מום שבגלוי ואינו חוזר דגבי בכור הוא דדרשינן ליה לעיל בפרק על אלו מומין (דף לז.) מכלל ופרט *) וכן מומין דגבי אדם וקדשים דלא כתיבי בבכור דאיכא דלא נפקי מכל מום רע כגון דק תבלול כדפי' בקונטרס בריש פירקין ויש לומר הואיל דגלי גלי :

*) נ"ל וכן מומין דכתיב גבי אדם ובקדשים ולא כתיב בבכור כו' נ"ק

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ח מהל' ביאת מקדש הל"ג :

*) נ"ל ושייך באדם חרוץ במקום עצם כו' נ"ק

נ"ק

[דף מד:]

מסורת הש"ס

[לעיל ג: כתובות פה.]

לכהן נ"ק

נ"ל מהדדי נ"ק

באדם לכתוב כו' דליתנהו בבהמה לכתוב נ"ק

הלח"מ בפ"ב מהל' איסורי מזבח ה"ב העתיק דאין לה

שבועות יט. ב"ק סה: סוטה ג. [מנחות י.]

הגהות הב"ח

(א) במשנה פוסלין באדם יותר עליהן באדם הכילון וכו' ושראשו (שקוט) תז"מ ונ"ב ס"א שקוע : (ב) שם וסקיפס ובעלי התטורות : (ג) שם מקפת מאזן לאזן ואם : (ד) גמ' ולילפו מהדדי אהייא לכתוב כצ"ל ותיבת בכי נמחק : (ה) שם בבהמה נמי לא ליפסלו ואי כתב רחמנא : (ו) שם אדם מבכור לא אתי כצ"ל ותיבת בהמה נמחק : (ז) רש"י ד"ה ותו דק וכו' מומי בכור מום הוא : (ח) ד"ה גבן וכו' שחוטמו שקוע בין שתי :

שיטה מקובצת

א] בין עוברים. דמומין עוברים דפסולים באדם נפקא לן מדילפינן מבהמ' וגבי בהמה כתיב מום בם ודרשינן בפרק התערובות [דף עז ע"ב] מום בם הוא דלא ירצה הא עבר מומן ירצה אף באדם כתיב מום בם ודרשינן הא עבר מומן ירצה כמו בבהמה. ת"ח : ב] עליהן באדם הכילון : ג] גרב ס"א וילפת גרב וילפת לגז"ש : ד] גרב גרב דכתב רחמנא למה לי. הקשה הר"ר אלחנן והא איצטרך לכדרבא כו' וליכא למימר דכיון דמופנה מצד אחד חשיב ליה מופנה כדאמר לעיל גבי מעשר בהמה דאינו נמכר משום דגמרינן גז"ש לא יגאל לא יגאל מחרמים אע"ג דלאו מופנה אלא מצד אחד דהא מדכתיב רחמנא ילפת בהדי גרב באדם ובבהמה ש"מ דבעינן מופנה משני צדדין דאי לא בעינן אלא מצד אחד לא לכתב אלא חד ילפת בהדי גרב ואומר הר"י דמ"מ חשיב ליה מופנה לגז"ש כיון דלא איצטריך לעיל לדרוש דרבא אלא לדיוקא דעלמא דגרב הוי מומא הא חריץ לא הוי מומא או שמא הוי מצי למכתב שום נגע אחר דמאוסה ודמי לחריץ. לשון תו"ח : ה] קלוט וחוטין דליתנהו באדם. פי' ברש"י דאדם אינו מפרים פרסה כו' מיהו לכאורה הוי משמע דאף במקום שיש שינים בבהמה כגון למטה פוסלין אף החוטין והיה אומר הר"ר אלחנן לפי שהבהמה פיה ארוך ופתוח הרבה וכי פנים קצת מחוי והוי מום שבגלוי אבל באדם לא מחוי כולי האי והוי מום שבסתר. ת"ח : ו] ליכתב רחמנא מתי' לכתוב עד תי' וגרב נמחק : ז] רחמנא מומין באדם מומין בקדשים מומין בבכור צריכא דאי כתב רחמנא מומין באדם : ח] תי' בהמה נמחק : ט] מרובה. גליון דקדשים נוהגין בין בזכרים ובין בנקבות : י] מתרתי בהי לא לכתוב לא לכתוב רחמנא בבכור : יא] קריבין על גבי מזבח הלכך צריכי : יב] איש ששוה בזרעו של אהרן. הקשה הר"ר אלחנן דהא קתני נמי במתני' גבן שהוא מום גמור ומרוח אשך דהוי נמי גמור ופסיל משום מחלל עבודה דהא כתיב באורייתא ותירץ ר"י דמדקאמר האמור בתורה גבי גבן או מרוח אשך משמע שפיר דאתא לפרושי דאלו פוסלין לבד משום מום גמור מחלל עבודה ולא האחרים. ת"ח : יג] האחין ואם רצה : יד] תי' מפרש בגמרא נמחק : טו] אמאי פוסלין : טז] והא איכא יבלת : יז] מומי אדם הוא דכתיב ולא : יח] אהייא (דהוי)(מינייהו) ליכתב : יט] שינים בשל החוטין ואין כו' ובהמה היא דאין לה : כ] ושנגממו נפקי מחרוץ : כא] שחוטמו משוקע בין : כב] דמומין פוסלין באדם ומומין פוסלין בבכור : כג] פוסלין בקדשים :

איכא

רבינו גרשום

ודאי משום הכי חולצת : מאי בינייהו. בין לר' יהודה דאמר ודאי סריס חמה הוי ובין לר' יוסי דאמר ספק מיכדי בין מר ובין מר לא חולץ קאמר אמר רבא לפסול במקום אחין וליחלוץ שלא במקום אחים איכא בינייהו. לר' יהודה דאמר שמא ימצא סריס חמה פוסל במקום אחים שאם עשה בה מאמר אמרינן דילמא לאו סריס הוא ופסלה על האחין וכן נמי אי ליכא אחין אלא הוא חולץ. ולר' יהודה דאמר שהוא כסריס לא פסל במקום אחין ולא חולץ שלא במקום אחין. והאי דקאמר ר' יוסי טומטום לא חולץ היינו במקום אחין אבל שלא במקום אחין חולץ :

סליק פירקא

מומין אלו. דחשבינן בבהמה : בין קבועין ובין עוברין פסולין באדם. בכהנים : ויתר עליהן. דפסולי באדם ולא בבהמה הכילון כו' : ואמאי. פוסלין באדם והא איכא יבלת דלא כתיבא באדם וכתיב בבהמה ודק תבלול דלא כתיבי באורייתא גבי מומי בהמה ואמאי קא חשיב להו הכא בבהמה : מילף ילפי מהדדי. מומי בהמה ממומי אדם הלכך חשיב להו לכולהו בבהמה : גרב ילפת כתיב בין במומי אדם בין במומי בהמה לגזרה שוה : ומה ילפת דלא מאיסא דהוי יבש : גרב דמאים. דהוי לח : וליכתב רחמנא לכולהו. מומי בין יבלת בין דק תבלול בחד ולא באידך אלא גרב וילפת לחוד באידך למילף או גבי אדם או גבי בהמה : קלוט וחוטין דליתנהו באדם. דחוטין דאדם לא הוי בגלוי כשל בהמה ולא פסלי באדם ולא קלוט דלא בעינן באדם פרסות סדוקות : גבן וחרום דליתנהו בבהמה דגיבן זה שגביניו שוכבין וליכא לבהמה גבינין : וחרום. זה הכוחל שתי עיניו כאחת שחוטמו שקוע ואין לו חוטם בין עין לעין ויכול לכחול זה מזה שאין עיכוב חוטם בין עין לעין. וחוטם ליכא בבהמה ואינו כוחל : וליכתבינהו לכולהו מומי דשייכי בחד אי באדם ליכתוב ביה גיבן וחרום ולכולהו מומי : והנך דליתנהו. ביה כגון קלוט וחוטין ליכתבינהו באידך בבהמה ולא ליכתוב בה תו מכל מומי אלא גרב וילפת. ולילפי מהדדי כל הני מומי דשייכי לכל חד וחד : אלא. משום הכי איכתבו תרי זמני משום דבר שנתחדש בהן אגב דאיכא בהאי דליכא בהאי משום הכי כתבינהו תרי זימני : אדם כהן שכן נתרבה במצות הרבה מה שאין כן לא בבכור ולא בקדשים : שכן קדושתן מרובה שקדשים נוהגין בין בזכרים בין בנקבות ועוד שיש להן קדושת הרבה חטאת ואשם עולה ושלמים : לא ליכתוב באדם ותיתי מהנך מבכור ומקדשים ואי אמרת מה לבכור שכן קדושתו מרחם תאמר באדם קדשים יוכיחו שאין קדוש מרחם ואפי' כן פוסל מום בהם. מה לקדשים שכן קדושתו מרובה בכור יוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן שפוסל בהן מום אף באדם נמי. מה להנך שכן קריבין על גבי מזבח מה שאין כן באדם מה להנך בקדשים שכן קדושתן מרובה ונוהג קדושת אדם כהן וקדשים בין בפשוטים בין בבכורים ראוין לעבודה : קדושתן מאליהן שאין צריך להקדישן : יתר עליהן

באדם